



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Spes & Fiducia, Cuius Iudicisqve Dei, Erga Homines In Hac
Vita Existentes, Firmata**

Stengel, Georg

[S.l.], 1645

Capvt. XI. Alia diuinæ, erga Dei seruos, dulcedinis exe[m]pla.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49823](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49823)

Psal. 67.
11. Ios. 5.
12.

possit: *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus,*
De filiis Israël dicitur: *Et comederunt de frugibus terra.* Quid sequitur? *Defecitque manna, postquam comederunt de frugibus terra, nec usi sunt ultra cibo illo filii Israël, sed comederunt de frugibus presentis anni terra Chanaan.* Sic contingit filiis Dei: manna habent, sed manna subducitur, quando, celestibus neglectis, ad terrena gaudia conuertitur. Nec enim diuina delectatione dignus est, qui præponit humanam.

CAPVT. XI.

Alia diuina, erga Dei seruos, dulcedinis exempla.

§. I.

Varij modi, quibus Deus homines alit.

Nemo queratur de suis temporibus, neque præferat nostro æuo sæcula antiquiora, quasi iam minus dulcis sit Deus, aut non ita beneficus, sed benefaciendo fatigatus. Adhuc idem est Numen, quod fuit semper; adhuc, sicut omni æuo, Mundum gubernat. Primum terræ; hortorum; arborum; agrorum fructibus; deinde piscibus aquarum; tum etiam auibus, per aërem, aduolantibus, denique feris dome-

domesticisque animalibus alit homines; & quosdam quidem otiosos, quibus quodammodo victum *tellus inarata* gignit; alios autem manuum labore ac *sudore vultus* panem vult comparare. Alijs, per amicos, & beneficos, alijs, per piorum liberalitatem mittit escas. Non rarò, per Angelos, eos, qui Angelicam vitam instituerunt, aut cibus, aut non visibili alimento, alit.

§. II.

Nicolai Helvetij victus.

In pueros notum est, quid Nicolao Heluetio, propè nostris temporibus, factum sit. Omnis illi cibus, omnis gustus erat SS. Eucharistia. Nihil esculenti, per tot annos, sumebat, nihil quod vel alere, ne dum delectare palatum posset. Pro nectare & ambrosia fuit illi Christus. Sed, quia vita illius à P. Petro Hugone nostro copiosè descripta, in manibus est, nolo hìc paginas implere. Satis est, monere, nihil delicatius, dulcius, exquisitiùsve à Deo homini dari potuisse, quàm filij sui, in Eucharistia, corpus, quod quò sæpius dignè, eò etiam suaviùs manducatur; neque nauseatur, nisi à stomacho vitioso, & mel, tanquam fel, respiciente.

Petr. Hugo in vita eius.

§. III.

§. III.

SS. Eucharistia percepta mira dulcedo.
 Fœminam cibis humanis pastam, sed diuini prodigiosè recreatam, sic fide dignus author recenset: *Novi quandam sanctimonialem ordinis nostri, qua illam à Domino accepit gratiam, ut quando communicat, tantam ex ipso sacro corpore dulcedinem sentiat, ac si mel reciperet. Non saporem panis, sed mellis, ut dixi, in masticatione, sentit, tota illa die maxime ante perceptionem cibi corporalis, salinam habens mellifluam. Nec mirum, legitur enim de manna, quòd gustus eius fuerit quasi simila, cum melle.* Pergit paulò post author: *Similem gratiam, & fortè maiorem, audiui collatam fuisse dominae Alheydi primæ Abbatissæ monasterij civitatis Vestualia. Hec, quotiescunq; corpus Domini à sacerdote suscepit, non panis soliditatem inter dentes, neq; panis saporem inter fauces sensit, sed ipsum Sacramentum, quasi fauus mellis, sine masticatione, per guttur eius in ventrem defluxit; sic, ut mira suavitæ omnia eius interiora replerentur. Quando defuncta est, dominus Florentius Abbas de Campo S. Mariae, qui pater eius fuerat spiritualis atq; confessor, post sepulturam eius, orationibus, qui confluxerant, eandem gratiam predicavit.* Subij-

Casarius
 Heisterb.
 l. 9. c. 39.

Ibid.
 c. 40.

cit his Apollonius: *Si de cadauere leonis egres-*
sa est dulcedo, non miror, si de corpore Christi,
qui est leo de tribu Iuda, dulcedo egreditur. Et
planè non sine caussa dicitur: *Fauus distil-*

Iudic. 14.
Apoc. 5.

lans labia tua, sponsa, mel & lac sub lingua tua.
Hanc enim dulcedinem, in Sacramento, ef-
ficiebat ardor charitatis. Dulcis enim est a-
mor, & omnia facit amanti dulcia; quem-
admodum vana amanti amarissimum est
Eucharistiæ manna degustare, debet enim
alia relinquere, quæ illi, tanquam exfurda-
to palato, videntur dulciora. Monendi ta-
men mihi, hîc, sunt simplices, ne putent se
sensibilem, in fumendo sacro hoc ferculo,
experiri debere dulcedinem. Spiritualis ci-
bus est, & splritualis dulcedo, hoc est, cha-
ritas in eo, coniunctiôque cum Deo quæ-
renda est; quam vtique significat dulcedo
illa, quæ ore percipitur à nonnullis, nec ap-
petenda, si deest; nec, nisi cum magna hu-
militate, si adest, acceptanda. Solet enim
Deus, etiam per corporum sensus, subinde
animas refocillare: quam ob caussam man-
na de cœlo misit Israëlitis.

Cant. 4.
11.

§. IV.

Christus hordeaceum panem vulneri intin-
ctum reddit suauem.

Hoc

Idem Cę-
farius lib.
4. c. 80.

Hoc pacto, in D. Francisci vita legimus, An-
gelum, vni⁹ chordæ vel tractu, vel tactu, cor
Francisci ita tetigisse, vt omnis molestiæ,
quam patiebatur, obliuisceretur. Hoc pa-
cto egit cum Clerico illo, qui ad claram val-
lem venit, vt, relictis seculi curis, Deo soli
famularetur. Is, quia corpus antea delicatè
habere asseuerat; à communi fratrum pane
pisifq; vehementer abhorrebat. Duo igitur
metuebat æquè, famem scilicet, & famis
medicinam, refectionem. Nocte ergo qua-
dam, cura propemodum tabescenti, Mundi
Reparator Christus comparuit manu te-
nens frustum eiuscemodi panis; quo ceteri
solebant vesci Religiosi. Hoc ei porrigens
dixit: *Comede panem istum.* Ad quæ cum:
Nouitius responderet: *Domine, nequaquam
vesci potui pane hordeaceo; Christus vulneri
lateris sui panem eundem intinxit, & porre-
xit, & comedere iussit. De quo cum gustasset, fa-
ctus est sicut mel dulcis in ore eius.* Itaq; ex illo
tempore, & panem atrum, & fabas, & reli-
qua legumina, cibosq; regulæ conformes;
quos priùs digitis attingere, nausea illi erat,
magna delectatione, comedit. Nempe nihil
dulce non est, quod sanguine Christi imbui-
tur. Dixerat olim Deus: *In sudore vultus tui
vesceris*

Gen. 3. 19.

vesceris pane; falsus sudor amarum tunc fecit panem; nunc dulcis Christi sanguis panem dulcem reddit; quem ab illo acceptum, læti edimus.

§. V.

Amara in dulcedinem verti, Deum amantibus.

Venit aliquando populus in Mara, nec poterat bibere aquas de Mara, eò quòd essent amara. Et murmuravit populus contra Moysen dicens: *Quid bibemus?* At ille clamavit ad Dominum, qui ostendit ei lignum: quod cum misisset in aquas, in dulcedinem versa sunt. Mara est Mundus, in quo quid non amarum? Venit Christus, & ostendit nobis suæ Crucis lignum, dicens: *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* Qui ergo cruce illius scit uti, suaue jugum facit, & suaue illi est, quidquid est alijs amarum. Salfæ solent esse atque amara lachrymæ, sed Cruce sanguinéque Christi dulcescunt. *Dulciores sunt lachrymæ orantium,* inquit S. Augustinus, *quàm gaudia theatrorum.* Terrenis hominibus mentem leuare, graue est; leue crucis baculo nitentibus. *Orando enim,* ait S. Bernardus, *bibitur vinum letificans, vinum spiritus, quod inebriat, & carnalium infundit oblivionem.*

Exod. 15.

23.

Matth.

11. 30.

S. Bern.

nard.

serm. 18.

in Cant.

R

Ama-

Amarus & falsus est panis sudore vultus permistus; sed Crucis lignum in panem missum (non quemadmodum à Iudæis toxicū, quo panis inficiebatur) ad Moyfis figuram, amaritiam pellit, nectar facit & ambrosiam. Cui enim non fiat dulce pati, pro eo, qui ut pati posset, homo factus est? Qui autem vicissim pro eo pati optant, pati gaudent, & spe condiunt amaritudinem laboris. Immo & Deus illis laborem condit, compensatq;, quod tolerant, æternæ voluptatis cogitatione.

§. VI.

Cibi vice, Deo sacra Virgo, dulcedinem percipit diuinam.

Recito in hanc rem eiusdem authoris **Cæsarius.** **l. 8. c. 94.** historiam. Ordinis sui coetum, ait, fuisse Virginum Deo sacrarum. In eo, quæ penum curabat, promi condi loco, oua frixa, toto conuentu, diuiserat. Dum negotiosa est, dum fatagit rerum, vnam obliuione præteriiuit. Quid illa famelica? num impatiens facta, num ex odio se negligi suspicata est? num cellam execrationibus, sorores reliquas Diris impleuit, aut querelis? Nequaquam. Sed negligentia alterius, in suum meritum, vfa; sibi met, quod neglecta esset, gratula-

gratulata est; Deoque, quasi, ob beneficium, gratias retulit. Adfuit illico proemium virtutis. Nam summus ille paterfamilias, tanta os eius faucésque dulcedine compleuit, ut nunquam aliquid suavius, in omni vita sua, se meminerit, gustauisse. Neque corpori duntaxat ea data est dulcedo; sed menti insuper deliciae sese tam infunderunt copiosae, ut diceret, se omnibus eiusmodi esculentis, usque ad extremum obitus sui diem, carere velle, dummodo adhuc semel, gaudiū animi simile liceret persentiscere. O quàm verè dixit ille: *Parasti, in dulcedine tua, pauperi Deus!* Qui enim nouit & sustinere, & abstinerere, qui gaudere paupertate, qui inopiā delectari; ei Deus & cocus est, & medicus, & opsonator. Adeo homines paupertate uti ad meritum, vel abuti ad impatientiam possunt; &, sicut, ex eadem arundine, vel fistula fieri potest, vel sagitta; ut aut canat, aut lædat; ita ex eadem rerum inopia delectari potest quispiam, vel cruciari.

Psal. 67.

II.

§. VII.

Agroto agricola Deus fraga mittit:

Duo hic commemorabo, vnum est de simplici, sed pio agricola. Vdalrico nomen est, & eius memoria habetur sancta, in sacello,

R 2 non

non procul Abusiaco, intra montium primas fauces sito; ibi, vbi *Iulij Cæsaris* immensus, de rupe, trans *Lycum*, saltus monstratur. A Egrotabat is agricola, media hyeme, cum omnia niuibus cooperta horreret. Incessit eum alieni temporis cupido, nempe fraga comedendi. Et illico fraga de niuium candore rubentia reperta sunt. Facit nimirum Deus voluntatem timentium se; & omnia seruiunt illi, qui seruit Deo.

§. VIII.

*Ægroto Petro Canisio aduolat auicula
in cibum futura.*

Matth.
Rader.
lib. 3. de
vita Petr.
Canisij
c. 3.

Alterum de nostro Petro Canisio, in eius vita refertur. Accidit id ei senio morboque graui, & penè morti vicino. Nam, cum stomachus iam auersionibus laboraret, sepius à ministro cubiculi fatigatus, ut significaret, quo cibi desiderio teneretur, auiculam tandem nominauit. Prodyt in forum Oeconomus, nullaq; reperta, tristis domum redijt; cum ecce ad vesperam, aperta fenestra cubiculi, anis quasi diuinitus immissa se nullo negotio capiendam, tantùm non ultro offert, &, vt Poëta canit:

Iacob.
Bidern.
lib. 1. E-
pigr. 119.

*Ille ter, illa quater per inane cubile vagata,
Ambijt humanas cœna futura manus.*

Qua

Qua in cœnam apposita, & parua & unica contentus, nihil præterea gustavit, ille tamen lautè se opiparèq; eo vespere epulatum affirmabat. Sic Deus delicias facit seruis suis. Quin & auicula, vt Poëta de eadem scribit:

*Nusquam alibi Nidum maluit esse sibi,
Nec potuit tumulo nobiliore frui.*

Certè, si mentem haberent atque intelligentia præditæ essent, & aues, & omnes creaturæ in escam homini datæ, mallent vtique bonis in cibum cedere, quàm sepeliri in impijs. Sic enim ad Dei gloriam magis seruirent, & quò ipse in se non sunt destinatæ, in Sanctis tamen, Sanctorumq; corporibus, per nutrimentum additæ, ad cœlum venirent; quod vtique præoptarent, quàm cū adipatis damnatorum ventribus, æternùm ignominiosissimè & miserrimè cremari; fit enim ciborum materia, materia damnatorum.

§. IX.

Servorum Dei magna, Mundi parua dulcedo.

Ob hæc talia diuinis obsequijs addicti identidem exclamant: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te?* Est enim & magna dulcedo, Psal. 30.
20.

R 3 cum

cum in Mundo vix stilla sit dulcedinis, adeo-
que parua. Est *multitudo* dulcedinis & varie-
tas; nam & anima eam sentit, & corpus, &
omnes sensus corporis: cum Mundus, quan-
do corpus delectat, animum stimulet & cru-
ciet. Est dulcedo aurium, vt apud S. Franci-
scum; est dulcedo in gustu Eucharistiæ, in
ouis, & fragis, in auibus, in pane diuino san-
guine tincto. Magna ergo multitudo dulce-
dinis diuinæ; parua & rara dulcedinis mun-
danæ, vel potius nulla; siquidem, quam pa-
rit, extinguit eodem instrumento. Sicut qui
eodem oris flatu ignem excitat, & necat.
Nam dum vino delectat, vino eodem cru-
ciat, oculorum lippitudine, capitis dolore,
podagra, & mille malis inductis.

§. X.

Fames mater saporis, cibos condit.

Quid quòd, sine miraculo, ipsa fames
est optimum cibi condimentum, quæ dulce
facit, quidquid comedunt *esurientes*, quos
Deus replet bonis? *Dulciores, post famem, epu-
la fiunt*, ait S. Ambrosius, *quæ assiduitate fa-
stidio sunt, & diuturna continuatione vilescunt.*
*Condimentum cibi ieiunium est. Quanto au-
dior appetentia, tantò esca iucundior. Com-
mendat sitis poculum, nescit vinum querere.*

Luc. 1.
S. Am-
brof. in
tract. de
Helia &
ieiun.
cap. 9.

Et

Et mox: *Usu etiam pretiosa degenerant: quorum autem difficilis possessio est, eorum grata perfunctio. Ipse sol, post noctem, gratior: ipsa lux, post tenebras, splendidior: post vigilias, sopor dulcior: ipsa salus, post aegritudinis tentamenta, jucundior. Ab ipso mundi conditore didicimus, saepe diuersitatibus cumulari gratiam. Patrocinator ergo & conuiuio fames, ut gratior fiat mensa ieiunij.* Hæc S. Pater. Narrat Thomas Cantipratanus, venisse se, in ignotum, sibi pagum; & quia pedibus id iter confecerat, longitudine viæ adeò fuisse lassatum, ut, animo fugiente, moriendum sibi putaret. Fratres, qui eum comitabantur, quæ proximè patebat ingressus, domum presbyteri subeunt; sed, aperta janua, reperiunt clausum miserationi pectus. Neque enim vel nigerrimi panis frustum, pro homine inediâ deficiente, potuerunt obtinere. Inde ergo digressi longè latèq; ostiatim circum-eunt; nec quidquam accipiunt. In extremo pagi angulo casa hærebat, ita pauperis foeminae contubernium, ut ipsa stipe digna esset. Et tamen hæc, quæ minimum habebat, maximè omnium extitit liberalis. Fragmentum fortè vnicum furei panis illi erat: hoc ipsum dabat; magnum donum, si dantis ma-

Thomæ
Cantiprati
lib. I. A-
pum. c. 10.
§. 9.

num aspicias ac facultatem. Hoc ergo vis
spiranti Thomæ obsonium attulerunt. Ille
annonam cum socijs diuidendam ratus, o-
mnes ad communem mensam vocauit. Et
audi ipsum loquentem. *Resedimus. sub dumo,*
ait, panem comedimus. Et, licet palearum ar-
ista, quæ erant in pane, palatum comedentium
stimularent, nunquam tamen in vita mea sum
tam suauis deliciarum edulio delectatus. Opti-
mus coquus est appetitus, quo carent Api-
cij & manducones, qui nunquam bene ce-
nant, quia nunquam esuriunt. Est ergo &
hæc utilitas paupertatis, quòd egenis faciat
melius sapere cibum quemcunque, quàm
diuitibus epulas Iouiales: immò & diuiti-
bus, si volunt esse abstinentes. Hinc Arta-
xerxi & Ptolomæo aqua & panis delitiæ
fuerunt; & à Lacedæmonijs coquus omnis
juris nigri perpetuo decreto proscriptus est.

Plutarch.
in Laco-
nic. Cic.
§. Tusc.

§. XI.

*Animi letitia in minoribus sæpe maior,
quàm in magnis.*

Accedit ad hoc libertas animi, & vita-
curis vacua, quæ est vel hinc pompæ aulicæ
preferenda; quia illa anxietate libera omnia
reddit jucunda: hæc autem nunquam qui-
escit stimulis atque intemperijs exagitata.

Appono

Appono hinc talia expertum & confitentem Augustinum. *Inhiabam, inquit, honoribus, lucris, coniugio, & tu irridebas. Patiebar in eis cupiditatibus amarissimas difficultates, te propitio tanto magis, quanto minus sinebas mihi dulcescere, quod non eras tu, &c.* Et paulo infra: *Quam ergo miser eram! & quomodo egisti, ut sentirem miseriam meam, die illo, quo, cum pararem recitare Imperatori laudes, quibus plura mentirer, & mentienti faueretur abscentibus: easque curas anhelaret cor meum, & cogitationum tabificarum febribus aestuaret. Transiens per quendam vicum Mediolanensem, animaduerti pauperem mendicum, iam credo saturum jocantem atque letantem: & ingemui, & locutus sum cum amicis, qui mecum erant, multos dolores insaniarum nostrarum: quia omnibus talibus conatibus nostris (qualibus tunc laborabam, sub stimulis cupiditatum, trahens infelicitatis mee sarcinam, & trahendo exaegerans) nihil vellemus aliud, nisi ad securam letitiam peruenire, quo nos mendicus ille iam precessisset, nunquam illuc forte peruenturos.*

§. XII.

Dinitum aequè malis, ac nummis, carent pauperes.

Ex his exemplis perspicuum est, quàm

R 5 verum

S. Augustin. l. 6. Confess. cap. 6.

verum sit illud adagium; *Vallus vitem decipit*. Ut enim valli, quibus vites alligatæ fulciuntur, nonnunquam, radicibus actis, ramis ac frondibus suis vitem strangulant, aut prostrati palmitem secum trahunt; sic diuitiæ & rerum abundantia quibus opulenti nituntur, dum lætitiis & voluptatem sperantur parituræ, plerumq; curas gignunt, & mille sollicitudinum procellas. Vbi enim plures curæ, quàm apud opulentos? vbi rarior quies, quàm apud opulentos? vbi somnus interruptior, quàm apud opulentos? vbi ciborum maius fastidium, quàm apud opulentos? vbi frequentior nausea vini, quàm apud opulentos, qui, postquam se *ad summum gutturem*, vt Comicus ait, ingurgitarunt, omnia conuomunt? vbi lites acerbiores, quàm apud opulentos? Et hæc vita non sit amara? cum tamen pauperes, nec tineam metuant, nec furem; & totas noctes securi dormiant, postquam mucido, tâquam Deorum cibo, & limpida, tanquam nectare, sese suauissimè refecerunt. Videte igitur, quàm sit *dulcis & rectus Dominus: ijs*, qui sunt sine solatio auri atq; argenti, *dulcis*: qui autem spem in auro incertam & sollicitam habent, *rectus*. Dispiciate ergo, quàm
amarum

Psal. 24. 8.

*amarum ſit, relinquere Dominum Deum, ac Ierem. 2.
fodere ſibi cisternas diſſipatas. Duo enim, 19.
ait, mala fecit populus meus: Me dereliquere- Ierem. 2.
runt fontem aqua viva, & foderunt ſibi cister- 13.
nas diſſipatas, quæ continere non valent aquas.*

C A P V T XII.

*Non ſolum Religioſos & peculiareſ Dei
ſervos, ſed & ſeculareſ prodigioſè
curatoſ & paſtoſ.*

§. I.

Nihil deeſſe timentibuſ Deum.

NE quis autem exiſtimet, Prophetis tantum, atque Apoſtoliſ, viriſque Eremitiſ, & Religioſiſ hanc à Deo curam impendi, ſuppertunt & rationeſ, & præter ea, quæ de Lydwina diximur, aliſq; alia exempla, quæ demonſtrant, hanc paternam filiorum alendorum providentiam, in alioſ quoq; fuiſſe corruatam. *In præmiſſiſ* *veritatiſ nemo dubitet*, inquit D. Hieronymuſ. *Sit homo, qui eſſe debet, & mox addentur ei omnia, propter quem facta ſunt omnia.* Quidquid eſt in hoc terrarum orbe, hominiſ cauſa, conditum eſt. Nihil igitur ſe hominiſ utilitati ſubducet, niſi ille ſe Dei obſequio ſubducatur. Igitur ſi homo ad eam, quam Deo debet,

Supra
c. 18.

S. Hieron.
in c. 6.
Matth.